

EEN 'STELTLOPER-TWIRRE'

In het voorjaar van 2001 bracht Twirre een themanummer 'Weidevogelonderzoek in Fryslân' uit. Reden daarvoor was een groot aanbod aan weidevogelartikelen. De redactie bundelde deze artikelen tot een extra themanummer dat in grote oplage in Fryslân en daarbuiten verscheen. Die situatie herhaalt zich nu. De afgelopen jaren zijn er verschillende tellingen van en onderzoeken naar steltlopers in Fryslân uitgevoerd. Dat leverde een keur aan artikelen op die gebundeld zijn tot deze 'Steltloper-Twirre'. Een extra nummer waarin veel kennis bijeen wordt gebracht en dat hopelijk zal dienen als een handzaam naslagwerk.

Wanneer we terug in de tijd gaan - vóór 1990, toen Twirre nog het periodiek was van de Fryske Feriening foar Fjildbiology (FFF) - verschenen er ook al 'steltloper-twirres'. Die werden samengesteld door de FFF-Steltlopergroep. Verzamelde ringgegevens werden bewerkt tot verslagen waarin soorten uitgelicht werden, zoals de Scholekster en de Grutto in 1985 en de Kluut in 1986.

Ook in deze nieuwe Steltloper-Twirre komt ringonderzoek aan bod. Jos Hooijmeijer presenteert samen met anderen de eerste resultaten van het spraakmakende onderzoek aan Grutto en Kempphaan in Zuidwest-Fryslân. Andere artikelen spitsen zich meer toe op (grootschalige) tellingen. In het najaar van 2003 werd landelijk de verspreiding van steltlopers in het binnenland in kaart gebracht onder coördinatie van SOVON Vogelonderzoek Nederland. In Fryslân werden deze georganiseerd door de afdeling Natuurmonitoring van de provincie Fryslân die in deze Twirre de provinciale resultaten presenteert. Het daaropvolgende voorjaar daarop organiseerde de FFF soortgelijke tellingen. Die telling wordt in deze Steltloper-Twirre vergeleken met een vergelijkbare telling uit 1978. Niet alleen de verspreiding werd in kaart gebracht, ook is er nog altijd veel aandacht voor steltlopers op slaapplekken in Fryslân. Want ook daar is de afgelopen jaren met grote regelmaat onderzoek naar gedaan en daarover verschijnen in dit extra nummer twee artikelen.

Bij een themanummer als dit is het altijd de vraag wat nu de rode draad van het nummer is. Van de binnenlandtellingen van steltlopers weten we dat de verspreiding van een soort als de Goudplevier in Fryslân is veranderd. Goudplevieren kiezen het zoute wad steeds meer boven het zoete binnenland. Overeenkomstige patronen zien we bij de Regenwulp, die zich nog nauwelijks op binnenlandse slaapplekken laat zien, maar talrijk is op de buitendijkse gronden langs de Friese Waddenkust. Grote delen van het binnenland worden meer en meer gemedend door wormeneters. Diepte-ontwatering en voortschrijden de intensivering van onze landbouw lijken bij te dragen aan verminderde voedselomstandigheden en leiden daarmee tot minder wormeneters. Ondertussen zien we Grutto's steeds te vroeg en in groten getale in mei op slaapplekken arriveren en zijn er veel Grutto's die de slaapplekken in het voorjaar niet verlaten. Het vroeger en steeds sneller maaien lijkt tot grote frictie te leiden met de broedperiode van de Grutto. Er spelen zich dus veranderingen af in het binnenland van Fryslân. Ligt daar de rode draad?

Kempphaan-mannetje

foto: Taeke Roosjen

Wormenetende steltlopers, zoals de Zilverplevier en de Drieteenstrandloper, doen het goed in de Nederlandse Waddenzee. Onderzoek heeft uitgewezen dat verschillende wormen profiteren van de intensieve bevissing van het wad en de verstoring van de bodem. Diezelfde (over)bevissing heeft ertoe bijgedragen dat een schelpdierenetende soort als de Kanoet in de gevaarzone terecht is gekomen. Ook de veranderingen in de Friese kustwateren hebben vermoedelijk een grote invloed.

Het ziet er naar uit dat we daar de rode draad gevonden hebben: veranderingen, zowel in zoete als zoute gebieden. Economische belangen, die onze omgang met en inrichting van het landschap bepalen, lijken voor een groot deel bepalend te zijn voor die veranderingen. Daarmee is de rode draad van deze Steltloper-Twirre eigenlijk geen positieve maar wel een belangrijke, die de kleur rood mag dragen als waarschuwingskleur. Een Waddenzee zonder Kanoeten en een Lage Midden zonder Grutto's is immers niet het Fryslân dat we kennen.

Onderzoek aan steltlopers leert ons veel en daarom is het van groot belang dat onderzoek voort te zetten. Want een andere rode draad die men eruit zou kunnen halen, is de enorme inzet van vrijwilligers en professionals om meer te weten te komen over steltlopers. Voor diegenen is Twirre ditmaal ingericht als podium. Licht uit, spot aan... steltlopers in de spotlight!